Цэна асобнага нумеру 5 кап.

НАША НІВА

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакціі і адміністраціі: **Вільня, Завальная вуліца, д. № 7.**

Цэна з перэсылкай і дастаўкай на 1 г. — 2 р. 50 к., на 6 мес. — 1 р. 25 к. на 3 м. — 65 к., на 1 мес. — 25 к. За граніцай: на 1 г. — 4 р., на 6 мес. — 2 р. 3 мес. — 1 р. Перамена адрэсу — 20 коп.

Абвесткі прыймаюцца на апошняй страніцы па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі. Рукапісы і карэспандэнціі, прысланые у рэдакцію, павінны быць чытэльна напісаны с праўдзівай фаміліей і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ надпісаць прозвішчэ разам з фаміліей, хто не захочэ, каб была надрукавана праўдзівая фамілія Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакціі. Рукапісы аўторам не вертаюцца назад.

Год VII. 29 лістапада 1912 г. №. 48.

НАЙЛЕПШЫ СПОСАБ ЗАБЕСПЕЧЫЦЬ СЯБЕ І АБАРАНІЦЦА АД БЯДЫ—ГЭТА

СТРАХОУКА ЖЫЦЦЯ

у Першым Узаемным Таварыстве Страхаваньня Жыцьця 1902 г.

Найлягчэйшые варункі.
Найменш трэба плаціць за страхоўку.
Выдаюцца пазыкі пад полісы за 6%.
Едынае чыста УЗАЕМНАЕ ТАВАРЫСТВО.
Страхавацелі атрымліваюць частку даходу і загадываюць справамі Таварыства.

Упраўленьне Літоўска-Беларускага Округа:

Вільня, Георгіеўскі праспэктъ, 4. Тэлефонъ № 830.

ПАТРЭБНЫ РУПНЫЕ АГЕНТЫ.

Вільня, 29 лістапада.

Выбары таварыша прэдседацеля пасьля доўгіх гутарак паміж партіямі, пастаўлены 20 наябра на чэраду. Правые і націоналісты ізноў стараліся паставіць свайго чэлавека на гэтае гоноровае мейсцо. Але левая старана Думы с падмогай акцябрыстоў выбрала таварышам прэдседацеля князя Д. Д. Урусова (прогрэсіста) за яго далі 217 галасоў, а проціў 178.

Сэкрэтаром Думы выбран І. І. Дмітрюков (левы акцябрыст) 215 галасамі, а проціў было 117.

Правые былі пэўны, што у сэкрэтары пападзець іхні чэлавек, гэта неўдача прынесла ім смутак, і яны ніяк нямогуць прывыкнуць, што яны у 4-ай Думе не гаспадаруюць.

Выбары другога таварыша прэдседацеля і таварышоў сэкрэтара адлажылі, а тым часам дэпутаты разбіліся на 11 камісій для паверкі правільнасьці выбароў.

Цікава тое, што віленскага дэпутата Замыслоўскаго у д'зьвюх камісіях правалілі, ня выбраўшы ні прэдседацелем камісіі ні сэкрэтаром.

Гродзенскі дэпутат. беларускі селянін Песьляк, каторы тэлеграфаваў у трудавую камісію, што ён трудавік, прыехаўшы у Думу запісаўся... у расейскіе націоналісты, а потым перасеў да правых, „ідзежэ і упокояецца“.

Вайна.

Да вайны, калі ў ліппі месяцы сабраліся прэдстаўнікі чатырох балканскіх гасударств, каб апрацаваць плян вайны, да каторай хоч ня хоч павінен быў прыстаць і балгарскі цар, бо інакш скінулі бы яго с царскаго пасаду,—да гэтаго часу эўропэйская Турція раздзелялася на 7 вілайэтоў, мела зямлі каля 169 тысяч квадратных кілометроў і 6 мільёноў падданых. Цяпер, калі хаўруснае вайска падыйшло бадай што да самаго Константынопаля, у Турціі асталося ўсяго на ўсё толькі 6 тысяч квадратных кіломэтроў зямлі і ня больш, як 1 мільён 400 тысяч падданых у Эўропе.

З гэтаго відаць, які аграмадны кавалак зямлі адваевалі хаўрусные гасударствы ад Турціі. Цяпер балканскі хаўрус стаіць нараўне з вялікімі эўропэйскімі гасударствамі. Гэта ўжо такая сіла, каторая зводзіць на вет усе пляны Аўстрыі, што датыкаюць Балкан.

Але ня толькі адна Аўстрыя тутака заінтэрэсавана. Італія ня менш баіцца новаго суседа. Тамака ўсё дамагаюцца, каб не пусьціць Сэрбію да Адріатічэскаго мора. Кажуць, што гэтаго вымагаюць ня менш італьянскіе інтэрэсы,як аўстрыйскіе.

Такім парадкам сабралася памаленьку вялікая хмара, ад каторай можэ пайсьці такі страшэнны дождж-жалеза, што ускалыхнецца ўся Эўропа. А што да гэтаго ідзе, відаць хаця бы с тых прыгатаўленьнеў, якіе ідуць скрозь па ўсіх гасударствах. Гэтак, як пішэ „Morning Post“ Расея, Аўстрыя і Нямеччына далі ў Амэрыку заказы на прыгатаўленьне стрэльб і аўтоматычных рэвольвэроў, с тым, што гэты заказ будзе споўнены ў самы кароткі тэрмін. Аўстрыя змабілізавала ўсё сваё войска і прыгатавала усё, што толькі патрэбна да вайны. Нямеччына так сама прыгатаўляецца. Прызвала яна нават апалчэнцоў на ваенную службу. Гэтые ўсе прыгатаўленьня ідуць проці Расеі, бо баяцца, што, калі пачнецца вайна паміж Сэрбіей і Аўстрыей, Расея так сама умешаецца. І вось, каб гэтаго не было, тые гасударства робяць усё, што толькі можэ стрымаць Расею не умешывацца ў вайну. Як апошніе весткі даносяць, тые гасударствы відаць ужо падбілі і Швэцію проці Расеі, бо Швэція так сама пачала мабілізаваць сваё войска.

Ад Румыніі ізноў шмат залежыць, на які бок прыхінецца пабеда. Дзеля таго, як Расея, так і Аўстрыя рупяцца прыцягнуць Румынію на свой бок. Аўстрыя пэўна дэкляравала даць Румыніі кавалак зямлі' а расейскі урад назначыў румынскаго караля фэдьдмаршалам, — а нават ужо паехала туды дэпутація, каб аддаць румынскаму каралю знакі гэтаго гоноровага названьня.

На полю вайны спакойна, бо 20 чысла гэтаго месяца Турція, Боўгарыя, Сэрбія і Чернагорыя падпісалі замірэньнэ, тымчасовую згоду. Грэція замірэньня не падпісала. Адны дагадываюцца, што перш, чым падпісаць часовую згоду славянскіе дзержавы цішком згаварыліся з Грэціей, каб яна не падпісывала згоды і не прыймала сваіх караблеў, каторые пільнуюць, каб Турція не падвазіла сабе войска і харчоў морэм. Другіе кажуць, бытцым Грэція не падпісала згоды, дзеля таго, што ей хаўрусьнікі не даюць некаторых портоў пры адваеваных цяпер ад Турціі берагах. Як ёсць там запраўды, хутка пабачым.

30 чысла гэтаго месяца упаўнамочэные Турціі, Баўгары, Сэрбіі і Чорнагоры зьедуцца для перэгавороў аб устанаўленьні згоды у Лондон, сталіцу Англіі.

Адрыанопаль усё ешчэ трымаецца, хоць кажуць, што гарнізону ужо вельмі трудна прыходзіцца, бо не хватае харчоў і ваеннаго знарадзьдзя.

Адным словам хоць на Балканах ціхне бура, але хмары над Эўропай клубяцца, ці будзе з гэтых хмар гром хутка пабачымо.

Міністэрская папраўка.

17 апрыля 1905 г. быў выдан Высачайшы Указ аб свободзе веры і навучаньня рэлігіі у роднай мове дзяцей. Міністэрство народнай прасьветы на фундамэнці гэтаго Указа выдало правілы 22 лютаго 1906 г. У гэтых правілах напісана (п. 2), што родная мова будзе такая, як заявяць бацькі, Цяпер міністр пастанавіў, што гэты пункт 2 й правіл ён перэменяець так: родную мову вучэнікоўустанаўліваваець сам вучыцель. Якую мову учыцель знайдзе роднай, па тэй і выкладаецца рэлігія.

Але міністр, разсылаючы гэту новую папраўку папечыцелям округоў, ад сябе дадаець: «Для акуратнаго выпаўненьня напісаннаго правіла і каб пусціць яго у практыку жыцьця навучаньне і навука рэлігіі на роднай мове вучэнікоў (*беларусам—па расейску*), літоўцам па літоўску, палякам—па польску і др.) маеце прыняць усе маючыеся у вашым распараджэньні законные способы... Гэта запіска, каторая рэдакціі не была вядома, калі пісалася стацьця „Важны момэнт“ у № 46 „Нашае Нівы“ зменяе ўсю справу. Ад гэтай прыпіскі увесь «закон аб роднай мове», для беларусоў каталікоў прымаець саўсім другі характар: Беларуская мова афіціальна саўсім не прызнаецца.

Гэты цыркуляр ідаўна толькі разаслалі па вучылішчах; як яго спаткаець жыцьцё, даведаемся скора. Можэ ведамасьці будуць і смутные. У нашым краю так перэпляліся ўсе націанальнае і рэлігійные справы, праўдай і крыўдай, што робіцца смутна на душы, і думаеш, калі гэта скончыцца ўсё?

Значыць так, для палякоў прызнана польская мова, для літвіноў літоўская, а для беларусоў саўсім німа роднай мовы. *А. У.*

Аб прадажы селянскай зямлі за даугі.

Сэнат скора будзе разбіраць цікавую справу, каторая можэ перэмяніць жыцьцё нашых селян.

Між міністрам унутрэных спраў і міністрам фінансоў началася спорка аб тое, ці можна прадаваць за доўг селянскую зямлю. Казна, каторая давала расейскім селянам пазыкі на харчы ў тых губэрнях, дзе быў голад, раздала гэтак больш 200 мільёноў рублёў і цяпер хочэ іх узяць назад; а каб гэта зрабіць, ёсць толькі адна рада: прадаваць за доўг селянскую зямлю, бо хатняго дабра не хапае. Вось і началася між міністрамі гутарка: ці можна прадаваць с таргоў надзельную зямлю?

Па закону рабіць гэтаго нельга. І міністр фінансоў супраціўіўся думцы міністра унутрэных спраў, ды дзела пайшло ў Сэнат.

Што пастановіць сэнат? Вось пытаньне, каторае мае вялікую вагу для селян ня толькі ў расейскіх губэрнях, але і для нас.

Паглядзім, як можэ адбіцца на нашым жыцьці праект міністра унутрэных спраў, калі сэнат яго паддзержыць.

Развіцьце селянскай гаспадаркі залежыць ад таго, чы ёсць у гаспадара грошы, чы не. Бяз грошы цяжка зрабіць якое палепшэньне—падправіць поле, ці сепажаці, прыкупіць парашкоў, завясьці больш жывёлы, або якую прыладу да работы прыдбаць. Там, дзе ёсць танны крэдыт для селян, дзе ёсць уселякіе крэдытные хаўрусы, — грошы дастаць лёгка, дый выплачываць іх гаспадару пад сілу. Дзе такога крэдыту німа, там прыходзіцца лезьці ў лапы ліхвяру, каторы так умее пакіраваць справу, што праз усё жыцьцё чэлавек вінават яму. Дый дастаць вялікшую пазыку на гаспадарку у нас надта цяжка: той, хто пазычае, ведае, што селянін забеспечыць яе можэ толькі сваім рухомым меньнем — хатнім дабром, каторае німае вялікай цаны. Праўда, земства выдае падмогу на палепшэньне гаспадаркі, але і яна лішне малая; а крэдытные селянскіе хаўрусы, каторым гасударствены банк дае 3,000 р. на павет дзеля абароту, так сама вялікіх пазык выдаваць селянам ня могуць. Бяруць толькі людзі найбольш проста на харчы, ці ў нешчасные здарэньні.

Доўг, зроблены на гаспадарку, не павінен нікога пужаць. Заграніцай, дзе селянская гаспадарка стаіць надта высока, земля мае блізка гэтулькі доўгу, колькі сама варта. І ўсё-ж такі ўложэные ў дзела грошы ня толькі вертаюцца і аплачываюць працэнты, але і пазваляюць селянам жыць па людзку.

Калі праект міністра ўнутрэных спраў сэнат паддзержыць, дык, ведама, дзеля крэдыту будзе лепей: калі зямлю можна прадаць за доўг, то грошы дастаць будзе лягчэй. Але пры такім парадку здалеюць удзержацца на зямлі толькі самые моцные гаспадары: слабейшые, ўлезшы ў доўг, прападуць. Дый у нашых варунках ешчэ німа патрэбы хапацца за гэты апошні спосаб, каторы зусім пераверве жыцьцё вёскі. Трэба толькі павялічыць крэдыт у тых банчках і хаўрусах, каторые мы ўжо маем, трэба, каб новым крэдытным таварыствам гасударствены банк даваў вялікшую пазыку, каб пусьціы ў ход тые мільёны, што лежаць у нас на почтах, і ўсе будуць здаволены.

Праўда, ў расейскіх губэрнях хочуць прадаць зямлю не затым, што грошы былі дадзены на гаспадарку: не, там іх пазычалі толькі на харчы, калі быў голад. Але гэта справа павінна звярнуць увагу хаця бы нашых дэпутатоў у Гас. Думе на тое, што так, як цяпер, вёска жыць ужо ня можэ, бо ёй нельга развівацца без патрэбных на гэта грошы. Г. Б.

Сельска-гаспадарскіе хаўрусы (кружкі).

Селянскіе сельска-гаспадарскіе хаўрусы аткрываюцца па нормальнай уставе зацьверджэнай 7 мая 1911 году.

Нормальная устава гэтак кажэ аб мэтах сельска-гаспадарскіх хаўрусоў: „Сельска-гаспадарскіе хаўрусы павінны супольнымі сіламі сваіх членоў кіравацца да падняцьця сельскай гаспадаркі, земляробства і даходоў з гаспадаркі, у районе сваей працы.

Каб дайсці гэтай мэты хаўрус павінен:

1) Пазнаць у якім палажэньні знаходзяцца цяпер розные аддзелы сельскай-гаспадаркі і выясьняць патрэбы гаспадарскіе дарогай супольных рад членоў хаўруса, над гэтымі справамі, на скліканых, што нейкі час, сабраньнях членоў хаўрусу, на сельска-гаспадарскіх гутарках і зьездах. а також паездках і др.

2) Шырыць паміж людзей сельска-гаспадарскую практыку; навуку пры помачы чытаньня лекцій, кніжэк, газэт і розных сельска-гаспадарскіх друкоў, а таксама закладаючы сельска-гаспадарскіе школы, бібліотэкі і музэі.

3) Старацца правясьці у жыцьцё найбольш практычные спосабы гаспадаркі; рабіць пробы над спосабамі гаспадаркі якіе ужо заведзены па другіх мейсцах, каб калі што карыснае знайдзецца завясьці у сваіх членоў закладаць пробные хутары, агароды, сады і друг. і памагаць гэтаму,

4) Памагаць сельскім гаспадарам устрайваць гаспадаркі радай і пакам і прыймаць на сябе фактэрства на дастаўку розных патрэбных у гаспадарцы рэчэй, а гэтак сама і прадажы сельска-гаспадарскіх прадуктоў, дзеля гэтай мэты закладаць камісіонна-агентурные канторы, сельска-гаспадарскіе склады і др.

5) Арганізовываць выстаўкі, таргі і паддзержываць працу і заслугі выказаные у сельскай-гаспадарцы, прызнаючы награды.

У уставе каторая падаецца да губэрнатара у 2 экзэмплярах, трэба напісаць якую ваколіцу абыймае праца хаўрусу гэта зн. ці на (адну вёску, ці на валасць, або на цэлы павет.

Устава і заяўленьне павінны быць падпісаны 7—10 чэлавекамі, каторые называюцца закладчыкамі.

У селянскіх сельска-гаспадарскіх хаўрусах складкі членскіе назначаюцца певялічкіе, ад 1 руб. да 3 руб. у год. **А. Шкленнік.**

З нашаго жыцьця.

„Тоже бѣлоруссы".

На Ураіне ёсць украінцы і „тоже украінцы". Першые—гэта сьвядомые сыны свае Бацькаўшчыны, шчырые работнікі пад будовай украінскай нацыянальнай культуры, пад развіцьцем роднай мовы. Другіе—гэта украінцы толькі па імені: яны, называючы сябе украінцамі, робяць усё, каб зніштожыць тое, чым украінскі народ аддзяляецца ад іншых націй, што яму найдаражэй, ды старацца выжэнуць украінскую мову і замяніць яе расейскай. Такіе людзі ужываюць імені украінцоў толькі дзеля таго каб змагацца з нацыональным адраджэньнем сваіх братоў.

Як гэта ні сумна, але і між беларусамі бачым багата такіх самых «тоже—бѣлоруссовъ». Каліcь такіе людзі, адрокшыся сваіх, пакінуўшы матчыну гутарку, ды уздзеўшы чужую скуру, называлі сябе расейцамі ды дзержаліся хаўрусу с чорнасоценцамі. Цяпер яны голасна крычаць, што яны «тоже бѣлоруссы», манючыся даводзіць перад усім сьветам ад імені беларускаго народу, бытцым ён хочэ кінуць усё роднае ды перэрабіцца на расейцоў.

Мелі мы тутака, ў Вільні, пана Солоневіча, што выдаваў „Бѣлорусскую Жизнь"; маем і цяпер пана Ковалюка і ўсю яго хаўру, каторая „робіць" голас беларускіх селян, даводзячы, што беларус ні чым ня рожніцца ад расейца, што яго родная мова не беларуская а расейская.

Усё беларускае гэткіе «тоже бѣлоруссы» старацца апаганіць, зганбіць. Таксама ненавідзяць яны і украінцоў ды гатовы ўсялякімі спосабамі ваяваць з адраджэньнем братняго нам народу.

Пакуль да ліку такіх людзей належалі толькі Ковалюкі ды Солоневічы, іх знали і ведалі, якая ім цэна. Але цяпер бачым сумную рэч: між абрусеўшымі беларускімі студэнтамі у Варшаве так сама завяліся „тоже бѣлоруссы". Іншые з іх ідуць поруч з расейскімі націоналістамі і чорносоценцамі ды памагаюць ім ваяваць з украінцамі, выступаючы ад імені нашаго народу. І гэта тым болей сумна, што такімі пастушкамі яны ганбяць усё беларускае.

Беларуская справа—гэта справа культурнаго развіцьця нашаго народу, справа адраджэньня яго. Беларусы, цёмные і загнаные, захацелі «людзьмі звацца», не пакідаючы быць беларусамі. І, жадаючы правоў для сябе, яны роўна дамагаюцца права развіцьця для кожнай націі, каторая гэтаго права не мае.

„Усе роўны, усе—браты!"—гэтак кажуць сьвядомые беларусы. І яны сумма глядзяць на тых, хто ганьбіць імя народу крыўдай нашых братоў. **А. Н.**

Вучыце дзеўчат.

У нашай старонцы, а немаль і па ўсей Беларусі па вёсках і малых мястэчках бацькі саўсім не дбаюць каб вучыць сваіх дачок — пажуць што дзяўчыне навука не патрэбна, бо яна у салдаты ня пойдзе. Бацькі кожны дзень раней прыганяюць дзяўчыну: памый начыньне, замяці хату, накармі сьвіньню, курэй, сабаку. забаўляй Янку і т. д. І гэтак сходзе цэлы дзень зімою, а вечэрам замест загадаць ей пры сабе сеьці с кніжкай, шлюць яе да другіх дзеўчат супольна пёры скубаць, або кудзелю прасьці.

Дзеўчаты у нас, як вядома, прэдстаўляюць сабой рабочую сілу горшаго гатунку і замест таго каб падняць гэтую рабочую сілу навукай і асьветай, ці якім рэмяслом, яе стараюцца выкарыстаць па будніе работы, на сягоняшні дзень. Хто-ж не бачыў па вёсках гэтых шасьцілетніх, або і пяцілетніх нянек, пастушэк гусей, памывачак, запрэжэных блізка што с калыскі да розных абавязкоў. Хто не бачыў гэтых дзеўчатак угінаючыхся пад цяжарам ношаных і нянчэных імі дзяцей, вады, мяшкоў з зельлем і др. у той час калі іхніе браты або ходзяць у школу, або каля скаціны, на пасьві, дурэюць, развіваючы мускулы і душу у бодрым целі.

Аднак-жэ значэньне, якое мае кабета у селянскай хаці, хоць і выдаецца пасьледнім, ёсць надта вялікае. Хоць з вякоў вядзецца такі забабон, што дзеўчат ня трэба вучыць, бытцым кабеты ёсць і астануцца глупейшымі ад мужчын, то ўсё-ж ад іх пасьля, як ад жон, матак і гаспадынь залежыць ўвесь хатні лад і ў большай часьці кіруначак сямейнымі справамі. І ў гэтых справах селянін часта сядзіць пад чэравікам свае бабы, як і інтэлігент. Гадаваньне дзяцей, кіраваньне расходам і даходам, складаньне ашчаднасьцей і карыстаньне з іх, распарадак работ—свадзьбы дзяцей і кіраваньне іх доляй—усё гэта ляжыць на руках жонкі і маткі, і ніводзін мужчына, у гэтых справах, нічога не пачне рабіць не парадзіўшыся жонкі. Дзеля гэтаго ня можна і думаць аб шырокай асьвеці, паправе абычаёў нашай вёскі, пашырэньню добраго ладу і выкараненьню забабоноў, пакуль ня будзе мела наша вёска сьветлых гаспадынь, жон і матак.

Пакуль вясковая кабета будзе цёмная, не перастане дамавінка за дамавінкай ісці на могілкі. праз недагляд і няўменьне зарадзіць у хваробе дзеткам,—ня будзе тыдня, каб не было дзе пажару, ня будзе дня, каб не далося пачуць, што там і там варажбіты узялі у каго грошы, а знахары выманілі колькі рублёў на лекі, ад каторых хвароба ешчэ горэй зрабілося. Калі жонкі нашы дойдуць да асьветы, то пэўна дзеці іх вырастуць на добрых гаспадароў і людзей карысных грамадзянству. Бо хто-ж можэ быць лепшым кіраўніком і вучыцелем, калі ня родная матка? **Б—К.**

Ашмянскі Раз'езд.

У доўгіе вечары.

Надходзяць што раз даўжэйшые вечары, што раз халаднейшые; чэлавек што раз даўжэй сядзіць у хаці, што раз болей мае часу вечэрамі. Як-жэ выкарыстаць гэты час па працы на будні хлеб? Па моему трэба гэты час выкарыстаць на справы духа, праз чытаньне добрай газэты і добрых кніжак, хаця у нас іх ешчэ мала, але тые каторые ёсць, то і з гэтых карысць будзе вялікая. Чэлавек даведаецца, што робіцца у нас і на шырокім сьвеці, павялічыць свае ведамасьці, станецца сьвятлейшым, лепш будзе разбірацца ва ўсіх клопатах свайго жыцьця, знайдзе падкрэпленьне духа да шырэйшай працы, ахвоту да добрага, і асьцярожнасць перэд

На Дзяды.

Хто там стогне так на ўзьмежку,
На канцы у полі?
Як згубіўшы к долі сьцежку,
Як незнаўшы долі.

Ці там вецер водзіць гулі
Так па самагубе, —
Бы сваё дзіцё матуля,
Пеьсціць ды галубе?

Ці над бацькаўскай магілай
Жаліцца сіротка,
Ці свае шукае мілай
Хлопец-адзінотка?

Ой, не плачэ брат над братам
На маяы кургана,
А бядуе так душа там
Зьвязана, скавана.

Хто умее слухаць,—можэ
Шмат пачуць чаго там;
Як прычытвае набожэ,
Бы Лазар пад плотам.

Не жылося мне даўней так,
(Льецца гэткі голас),
Не такі мой быў палетак,
Іншы меў ён колас.

Ішла мая ў даль дзіва-сіла,
Як-бы хвалі Нёмну;
На касе свае насіла
Княжацку карону.

Ніў маіх ніхто-б ня зьмерыў,
Ні зьлічыў сялібаў;
Мела ў пушчах многа зьвера,
Многа ў водах рыбы.

Заседала, расьцвітала
За гадамі годы;
Залатые думкі ткала
З шчасьця і свабоды.

Мелі страж гранічны вехі;
Гадавала дзетак
І чэкала з іх пацехі,
Як вясною с кветак.

Трох сыноў дала судзьбіна
Да майго парога,
А такіе—сын у сына,
Як нідзе, ні ў кога!

Іх пясьціла, як умела,
Ласкаю вясёлай;
Красак, сонца не жалела
Я для іх, саколаў,

І расьлі яны, расьлі так
Мае княжэнята
На багацьце, на прыбытак,
На вось тое сьвята!

Як са мною будуць разам
Жыці, панаваці,
Славы быць жывым абразам
У людзей і ў хаце...

Бегам беглі дні і ночкі,
Леты за летамі...
І павырасьлі ж сыночкі
Самі, як не самі.

Як дубы у полі чыстым,
Як сасонкі ў боры,
Як у небі абадзістым
Тые сьвечкі—зоры, —

Так магучы, яснасьветны
На пагляд былі ўсе,
Хоць да бою з апраметнай...
Ажно сьвет дзівіўся!

Ды ўдаліся, ой, сынкі, мне
Не аднэй натуры,
Якбы тые ноткі ў гымне
Цішы і віхуры.

Працавітаго быў першы
Складу і нагібу,
Так, здаецца, што й памершы,
Усё араў, касіў-бы.

За другім была ахвота
К лежні, к панаваньню;
За чужой-бы жыў работай,
Спаў-бы да зьмерканьня.

Трэці ўсіх-бы толькі мучыў —
Склад меў бы каты,
С паганяю па ўзручны
К здзекам быў заўзятым.

Вось, такой натуры, складу
У іх я дачэкала;
На дармо, як мёд-прынаду,
Думка ў думку ткала,

Не прышлось мне жыць на сьвеці
У славе і дастатку:
Загубілі родны дзеці,
Загубілі матку.

І сярэдні, і малодшы —
Родные дзяціны, —
Як мае—пашлі к салодшай
Ласцы без прычыны.

У сьвет зьбрылі чужы дзівіцца,
Гнуць у ёрмы шыі...
І ўтапілі ў чужаніцы
Душы маладые.

Аставаўся толькі старшы
Гаспадарыць дома,
Бо ат тых быў гаспадаршы,
Хоць быў ў іх за лома.

Асталася адна я,
Сын адзін са мною,
Як тэй путнік на растаю,
Летам і зімою.

Сяк, ці так, жылось паволі
У палавіне з горам
Тым у хаці, тым на полі,
А другім за морам

Аж дакучыло, знаць, далей
Недзе так бадзяцца,
І сынкі зьбірацца сталі,
З-за далёк вертацца.

Як прышоў дамоў сярэдні —
Выглядаў багата,
Й не пазнаў, ях зьвер пасьледні,
Ні мяне, ні брата.

У плуг запрэг свайго браточка
На век, да сканаьння,
А мяне васеенняй ночкай
Выгнаў на бадзяньне.

благім і шкодным для сябе і для другіх людзей. Добра і карысна час правясьці справа вельмі важная, бо ад нуды і лені родзяцца благіе думкі і паступкі.

Апрача гэтаго чытаньне газэт і кніжэк ешчэ выробляе у чэлавека пачуцьце злучнасці з усім народам, з усім грамадзянствам ды вызывае у душах людзей вялікую сілу, каторая называецца: — ахвярнасьцю дзеля дабра бліжняго. Ня можна у кароткіх славах расказаць усяго таго добраго, што можэ зрабіць газэта, як на паадзінокую сямью, так і на цэлае грамадзянства. Дзеля гэтаго усякі павінен старацца ня толькі сам рэгулярна чытаць газэту, але і шырыць яе усімі сіламі паміж знаёмымі. Вялікая заслуга тых, каторые не жалеюць газэты людзём. Народ беларускі павінен чытаць і шырыць беларускую газэту. Звертаюся да ўсіх чытачоў с просьбай, каб кожны з іх, хто жыве у вёсцы, у гэтые доўгіе вечары пастараўся сабраць каля сябе кружок людзей і чытаў ім з развагай і тлумачэньнем усё добрае, што ёсць у «Н. Н.», каб тые, што слухаюць скарысталі с чытаньня і асьвечывалі сваю душу.

Чытаючы і разважаючы усё у кружку, не адна разумная думка можэ прыйсці у галаву і яе пасьля сваім кружком можна будзе правясьці у жыцьцё. Кругом у нас на Беларусі цемната і бедната, каторые гнуць нас да зямлі, а адалець іх здолеем толькі праз асьвету і працуючы супольнымі сіламі. Напрасна некаторые аглядаюцца, на нейкую помач са старапы, ні адкуль ня прыйдзе нам помач, пакуль мы самі не пачнём працаваць дзеля лепшай, сьвятлепшай нашай будучыны.

Дагэтуль мы спалі і многа часу прайшло як іншые узмацовываліся, а мы нічога не рабілі, цяпер трэба і нам узяцца за працу, за адраджэньне сябе саміх і ўсей нашай старонкі—Беларусі.

Чытач **Янка Макоўскі.**

Сэрбо-Харваты.

Тая группа балканскіх народоў да каторых прылічаюць Сэрбо-Хорватоў, С[illegible]овінцоў і Баўгароў, агульна называецца балканскімі славянамі; найбольшы с паміж іх народ гэта Сэрба-Хорваты: ёсць іх наагул каля 10 мільёноў - значэ гэтулькі сколькі ёсць і нас беларусоў.

Уся балканская, ці як яе ешчэ называюць „паўднёвая славяншчына“ перэжывала розную дужа цяжкую долю. Пасяліліся славяне на гэтых прыгожых і мейсцамі, вельмі урадлівых землях, над рэкамі Савай, Дравай, і ніжнім Дунаем у дужа даўные часы: ешчэ да нараджэньня Хрыста. Каля 600 гадоў па нараджэньню Хрыста, засновалося на землях паўднёвых славяноў, сэрбскае незалежнае гасударство, але яно ня доўга утрымалося яно падпадало часта пад чужую ўласць. С поўночы нападалі на сэрбоў Вэнгры, з захаду Немцы і Італьянцы, а з усходу сперша грэцкіе Імператары, а пасьля—Туркі.

Доўга бараніліся паўднёвые славяне проці сваіх ворагоў, але у канцы іх разбілі і паняволілі розные народы і народ паўднёва славянскі перэстаў жыць жыцьцем палітычным. Толькі у народных песьнях сярод мужыкоў захавалося імя Цара Душана, каторы вызваліў с пад туркоў часць Сэрбо-Хорвацкаго народу і злажыўшы незалежнае гасударство стаўся сам каралём. Было гэта блізка 600 гадоў таму назад, у тым часе калі мы беларусы мелі ешчэ сваіх незалежных князёў. Але ня доўга было гэтае каралеўства: ужо сына цара Душана, Лазара, забілі Туркі у вайне на Коссавым полю і с таго часу Сэрбы былі,амаль што не да нашых дзён, у турэцкай няволі. А няволя гэта была страшная: усіх, безмала, маладых хлапцоў, бралі у турэцкае войска, дзе іх лягчылі, а селян сэрбоў ганялі за колькі сот вёрст, аж пад сам Константынопаль касіць Султану сена.

Каб трэба было довадоў на тое, што прыроднай асобнасьці нацыянальнай, ніякая сіла ня здолее выдзерці у народу, то гісторыя паўднёвых славян найлепей аб гэтым можэ сьветчыць.

Па сотнях гадоў чужога панаваньня народ Сэрбо-Хорвацкі чуе сваю асобнасць, бароніць яе, змагаецца за яе і патрапіць, як паказала апошняя вайна, правы сабе дабываць.

Тое цяжкае палітычнае палажэньне праз доўгіе сталецьця пакінуло аднача не малы сьлед на Сэрбо-Хорватах. Ніводзін са славянскіх народоў не падзерты так на часткі, як сэрбо-хорваты. Дзеля таго, што кожная часць іхняго краю належала да іншаго гасударства, была пад іншым уплывам, дык паміж сынамі аднаго народу выробіліся вялікіе розніцы. Цяпер сэрбо-хорваты знаходзяцца вось у якім палажэньні: з агульнаго ліку 10 мільёноў—тры мільёны жывуць у Хорваціі і належаць да Вэнгрыі, тры мільёны жывуць у незалежным Сэрбскім каралеўстві, каля двох мільёноў Сэрбоў жыве у нідаўна прылучэных да Аўстрыі правінціях Босьніі і Гэрцэговіне, трыста тысяч жыве у вольнай Чорнагорыі. рэшта жыве у правінціях аўстрыяцкіх або турэцкіх.

Рожніцы варункоў жыцьця адбіліся дужа глыбока, на абычаях, на грамадзянскім ладзе, а больш за ўсё на веры і мове. Сэрбы-гэта усё праваслаўные, Харваты каталікі, Босьнякі і Гэрцэговінцы найбольш мусульмане, а ўсе гэтые адросткі ад аднаго пня гаворяць рознымі гутаркамі.

Гэтые усе рожніцы злажыліся на тое, што Сэрбы цяпер становяць народ асобны ад Харватоў, не гледзя на тое, што яны аднаго роду і племя, аднэй мовы, а толькі вера у іх розная.

Пасьля 1848 году, калі Сэрбы дабылі сабе незалежнасць у іх пачаўся рух адраджэньня свайго народу. С таго часу пачынаецца новае жыцьцё у Сэбо-Хорватоў: яны пачалі развівацца што раз болей і цяпер Сэрбо-Хорваты маюць ужо вялікую і цікавую літэратуру.

Гады два таму назад, польская пісьменніца І. Касмовска с каторай бярэм гэты нарыс, была у сталіцы Хорваціі у Загрэбе і ў колькі акалічных вёсках і вось што яна расказывае. Народ Хорвацкі гэто народ мужыцкі. Як гэта усюды вядзецца, калі Сэрбо-Хорвацкі народ падпадаў пад чужае ярмо, то вышэйшые —багацейшые станы пераходзілі на старану дужэйшаго і станавіліся чужымі для свайго народу. Шляхта і мешчане хорвацкіе парабіліся італьянцамі, туркамі, вэнграмі і немцамі—пры сваей народнасці, пры сваей мове і абычаях астаўся толькі просты мужыцкі народ і з яго цяпер адраджаюцца Сэрбы.

І вось кажэ пісьменніца, зайшла я у хату харвацкаго мужыка, у каторай згоднай грамадкай сядзелі: старые бацькі, чуць што граматные, адзін з сыноў-народны вучыцель, другі вучоны чэлавек, дэпутат і рэдактар, а трэцьці узрослы дзяцюк-хлебароб, каторы разам з бацькамі працуе каля зямлі. Розніца навукі і долі не дзяліла гэтых людзей. Крапчэйшы вузел чым братня любоў лучыў іх—гэто той вузел, што яны усе пачуваліся працаўнікамі дзеля лепшай долі свайго гаротнаго народу—кожны па своему да гэтаго ішоў і кожны ведаў, што праца кожнаго з іх роўна патрэбна для краю. Гэтак развіваецца хорвацкі народ з аднэй хаты выходзяць працаўнікі да розных варстатоў, а пхае наперад іх гарачае жаданьне, каб здабыць для свайго народу усё тое добрае, што маюць іншые, шчаслівейшые народы.

А.

Як дамоў вярнууся меньшы,
Сьвету як увідзеў, —
Аказаўся дасціпнейшы,
Чым сярэдні, ў крыўдзе.

Над старэйшым братам ставіў
Стражы й запоры,
Цела ранамі крываві́ў,
Зьдзекаваўся ў горы.

Зьдзекі далей староіць даўшы—
Ласку з сэрца выжыў:
Суд судзіў, што я, не я ўжо,
І расьпяў на крыжу.

Так мая краса завяла
І маей сялібы!
Ліхата апанавала
І капцы, і ськівы.

Атплацілі роднай матцы
Княжэняты-дзеці:
— Відмай кінулі бадзяца,
Сіратой гібеці.

Ходзюць гонюць сухавеі
Праўданьку сьвятую;
Брата брат не разумее,
Брата брат катуе.

Я на гэтым на кургане
Усё сяджу і плачу,
Усё чэкаю зьмілаваньня,
Дый ні скуль не бачу.

Ці апомнюцца сыночкі
У свай правіне?
Ці загінуць сярод ночкі,
Што і сьлед загіне?..
. . . .

Стогнуць ветрам калыханы
Ліпы ды бярозы,
А ноч сее скрозь туманы
Золь, слату, як сьлёзы.

Лапацяць крыламі жутка
Кажаны, начніцы,
Як бы суд спраўлялі тутка
Ведзьмы-чараўніцы.

А душа сама—без хаты,
Знаць, з вялікай мукі
То зрывае з сябе шаты,
То ў крыж зложэ рукі,

То паказвае на плечы,
То капец абойме...
Бог яго усё дарэчы
Зразумее, пойме!

Можэ з іншаго хто краю
Скеміў-бы сумленьне,
Што яна там вычварае
З жалю і цярпеньня.

Што нам кажэ ночкай цёмнай
На мяжы ў пракляцьці,
Як Дзяцы ў нас векапомны
势 Ставуць атпраўляці.

Янка Купала.

20 акцября 1912 г.

З Беларусі і Літвы.

Мінск. Адбіліся скромные і малалюдные провады у Адэссу вікарнаго еп. Іоанна, хоць і паявілася на другі дзень у „Мінск. Русск. С.“ г рамадная перадавіца пасьвячоная асобе і дзеяцельнасьці еп. Іоанна у Мінску і Вільні, але манархісты архірэйскіе, незадаволенные тым, што еп. Іоан разбіў іх у часе выбороў у Гас Думу, называць гэту перэдавіцу „дутай“.

= «Мінск. Русск. Сл.» увесь час, як быў тут еп. Іоан, называлі самі чорнасоценцы „Газэтай Поммэр-Шоффэр“ (Поммэр-прозвішчэ еп. Іоанна у сьвеце; Шоффэр цяперашні кіраўнік М. Р. С. с пярэхрэстоў).

= У Мінску упорна кружацца гутаркі, што бытцым «разьясьняць» у Гас. Думе дэпутата Мінскай губэрні свяшч. Околовіча, бо ён не прабыў у тутэйшай епархіі году.

= Члену Гас. Думы ад Мінск. губэрні Сорнёву, кажуць, дадзена тайнае паручэньне ад губэрнатарска-архірэйскіх арганізацій каб ён бараніў закон «курыяльнай» сыстэмы выбороў у гарадзкіе думы нашаго краю. Гэто с тэй прычыны што выборы у Мінскую гарадзкую Думу на насу і чорнасоценцам хочэцца Мінск перэвярнуць на Адэсу. Але ці гэта яму удасцца нет ведама, бо у Мінску сьмяюцца, што нават перадвыбарную прамову для п. Сорнёва пісаў еп. Іоанн, а ён яе пасьля колькі дзён „зазубрываў“.

= Пры выборах у гарадзкую Думу у лютым 1913 г. будуць балаціравацца у гласные адвакаты-прогрэсісты-Дземідэцкі-Дземідовіч і Івашкевіч. Людзі гэтые, як кажуць Мінчане, без адкіду і яны павінны адсьвяжыць затхлую атмасфэру думы.

= Старадумшчыкі, кажуць, пастанавілі не пушчаць у думу цяперэшніх гласных „акраінцоў“. Прычына тая, што яны ня хочуць мець бельма на воку у асобах гэтых праўдзівых прэдстаўнікоў інтэрэсоў гарадзкога насельньня.

= Закутные арганізатары мінскіх мешчанскіх выбароў хочучы правясьці на цёпленькіе, платные мейсцы сваіх «кандыдатоў» устроілі нідаўна перадвыбарны банкет, разбіўшы яго перадтым, дзеля атводу вачэй, на тры аддзелы а) у рэстаране Бэрловіча для мешчанскіх багачоў, з лікерамі і дэлікатэсамі, б) у піўной каля Крэшчэнскай вул., для цёмнаго, несьвядомаго народу са звошчыкоў, рэмесьнікоў с таранамі, вантробкай і сівухай і в) гэтак сама у піўной на паліцэйскай вул. Адным словам мешчанская управа і пазычкова зберэгацельная касса гэто проста «паказные» інстытуціі па цемнаце і безцэрамоннай прадажы і купля выбарных галасоў.

= Абвесцілі праект даходоў і расходоў на 1913 г. города Мінска, агульная сума дайшла 963,540 руб. 11 кап. Блізка што мільён.

Мікола Камароўскі.

Вільня. Горад хочэ, каб у памяць 300 лецьця Дома Раманавых, у Вільні адкрылі унівэрсытэт з аддзеленьнем сельска-гаспадарскім. На гэта дума дасць 1 мільён рублёў і 20 дзесяцін зямлі. Ужо многа раз падымалася справа аб унівэрсытэтці для Літвы і Беларусі, але так званая окраінная палітыка стаяла на перашкодзе. У нас цяпер мала інтэлігенціі, але калі жыцьцё пойдзе шырэй, то гэты недастатак учоных людзей будзе нешчасьцем краю.

= Адбылося беларускае ігрышчэ, арганізаванае Беларускім Музыкальна-Драматычным Кружком.

Паставілі на сцэну «У зімовы вечэр» Ожэшковай і жарт Чехова „Мядзьведзь“, каторые прайшлі добра як на маладые сілы. Хор прапеяў колькі песьнёў.Пасьля хору і дэклямаціі, былі агульные танцы на салі; танцы зачаліся па звычаю з лявоніхі. Было многа маладзежы школьнай і з працуючых клясоў грамадзянства.

Беларускіе вечарынкі найбольш сцягіваюць малодага народу с каторых с чсам выйдуць новые працаўнікі на беларускай ніве.

Смутна толькі, што Беларускі Музыкальна Драматычны Кружок не маець свае кватэры, німа грошы, каб наняць сваю невялікую залу, гдзе 1—2 разы у тыдзень маладзеж магла бы вясёла і здарова правясьці час. Паміж віленскімі беларусамі німа ніводнаго багатаго чэлавека ані на лекарства. У нашым шырокім краю можэ гдзе і ёсць людзі, каторые змаглі бы злажыць 4—5 тысяч. на аткрыцьце

беларускаго клюбу, але да гэтага часу яны не аказываюцца.

Тым часам Беларускі Музыкальна Драматычны Кружок у Вільві гэта ёсць як бы кузьня гдзе куецца беларуская штука; песні, камэдзіі і др. апрацаваные і пастаўленые Кружком у Вільні расходзяцца па ўсяму краю і ставяцца потым па вёсках мястэчках і гарадах усяго краю. А каб была свая кватэра с тэатральным залам, то кожны месяц згулялося-бы нешта новае.

У.

Г. Вілейка паветовая, Віл. г. 25 наября адбылася вечарынка, гдзе прэдстаўлена была тутэйшымі беларусамі „У зімовы вечэр“. Даход ад прэдстаўленьня назначэя на рэмонт сцэны у Вілейскім клубе.

Настаноўка тэатральнаго твару і ігра, як кажуць білі добрае. Вечарынка уладжэна працай студэнта Н. Красінскаго. Гралі тутэйшые інтэлігенты-беларусы.

Г. Радашкавічы Вілен. г. Вілейск. п. Многа чаго можна гаварыць аб Радашкавічах; але добраго дык мала. Другі год ніяк ня могуць выбраць гарадзкога старасту, а да гэтаго часу гаспадарыць стары, катораму даўно ужо выйшоў тэрмін. Мешчан радашкоўскіх можна за рубель і гарэлку усіх купіць, людзі не так цёмные, як прывыкшые на грамадзкую справу глядзець, як на рэч, каля каторай можна пажывіцца. Нехта Жукоўскі будуець дом на берэзе гарадзкога возерышча. Стараста Нямцэвіч дапусціў захваціць Жукоўскому гарадзкога берэга, ды ешчэ зямлю с пад фундамэнта сыпалі з берэга, так, што прырасло ешчэ 6 аршын. Вядома за гэта Немцэвіч узяў „ня трэсак“. А потым галава просіць грошы на суд с Жукоўскім. Дума зрабіла падобную-ж гісторыю с пляцам каля Бэргера. Хто маець справу с гарадзкой думай, кажэ, што выгадней і спакайней, каб дума зрабіла па сумленьню, тагды прама купіў ад города за грошы па закону, тагды і грошы пайшлі бы на горад, а не у кішэні старасты і упоўнамочэных, ды ешчэ іх трэба паліць гарэлкай; уся гарадзкая гаспадарка так і вядзецца. Людзі пішуць жалабы на думу, але карысьці німа. Прыезджаў чыноўнік нейкі з Вільві, людзей собралося многа, але ён скора паехаў.

Арэндатор горадзкога млына хочэ падаць іск на 2,000 руб. на горад, што вады паменьшыла ад засыпкі берэга; у гэтым гаду канчаецца контракт яму.

= Вельмі стараўся А. Уласоў і многа страціў працы, каб адкрыць у Радашкавічах вучылішчэ агародніцтва, трэба толькі, каб дума дала колькі дзесяцін зямлі, а мешчане і упоўнамочэные зямлі не даюць, бо ешчэ не дарасьла да зразуменьня карысьці усяго грамадзянства. Німа у нас бібліотэкі, так што хлопцы больш рэжуцца у карты, хаця добра і тое, што ня выўчыліся гарэлку сёрбац, (каб ня ўрачы). У жыдоў трохі ёсць кніжак, бо між жыдамі ёсць многа духавітых хлопцоў. Скора хочуць зрабіць вечарынку.

Юзя Шчупак.

Горкі. Магілеўск. губ. 16 лістапада вечэрам з земскай бальніцы уцёк хворы на тыф і белую гарачку вучыцель гарэцкаго двохкласнаго вучылішча Максім Давыденко. Яго знайшлі нежывым 18 лістапада у рэчцы. Нельга апраўдаць тут бальнічных служачых, яны вінаваты у тым, што не было акуратнаго дагляду, кожнаму ведама, што чэлавек у палу кідацца уцікаць, а тым больш гэта трэба ведаць тым, каторые дагледаюць хворых.

Прапаў чэлавек нізашто, а быў надта добры вучыцель, хоць сам нідаўна кончыў вучыцельскую сэмінарыю у Полацку. Быў ён сынам бедных селян з вёскі Барсукі, дык стараўся працаваць для беларускіх дзетак як найлепей. Яго вучні надта любілі: яны сабралі грошы, зрабілі пекную труну і узлажылі на сьвежу магілу вянок. 20 лістапада яго хавалі і на хаўтурах усе плакалі, як на сваяку, вучні—дзеткі бытцым хавалі сваю родную матку. Ды як-жэ не плакаць калі сыйшоў у магілу адзін з нямногіх сумленных, інтэлігентных сыноў Беларусі. *Мікалай Мокры.*

З усіх старон.

Пецербург. У Пецербурзе ходзяць чуткі, што IV Гас. Думу хочуць незадоўга распусьціць. Кажуць, што у вышэйшых сфэрах злажылася сільная партія, каторая будзе дабівацца роспуску Думы і змены выбарнаго закону. Коковцев проці роспуску Гас. Думы. Ходзіць гэтак сама погаласка, што падаюцца у адстаўку міністры Макаров, Кассо і Шчэгловітов.

= 22 лістапада у Пецербурскім унівэрсытэці сярод студэнтоў быў рух. Каля першай гадзіны дня у карыдоры унівэрсытэта сабралося каля тысячы чэлавек. Каля другой гадзіны группа у 60—70 чэлавек, аддзялілася ад грамады студэнтоў і с прычыны 2 гадаўшчыны са дня сьмерці у Акатуйскай катаржнай турме Сазонова, запеялі „вечную памяць“. Тая-ж группа пасьля пачала пеяць рэволюційные песьні. У гэты час быўшые у корыдоры студэнты-акадэмісты (чорносоценцы) сталі гаманіць і сьвістаць. Пасьля студэнты разыйшліся. Спусьця колькі часу каля ўходоў у унівэрсытэт паявілася паліція. Нікога не арэштавалі.

= Пецярбурскае папечыцельства народнай цьвярозасьці задаўжылося на мільён рублёў. Леташняго атчоту не надрукавалі, а па старых нельга устанавіць колькі ёсць даўгоў і маетнасьці.

= Аткрылася нарада па страхаваньню работнікоў. Таварыство фабрыкантоў пастанавіло ужываць дысціплінарных способоў проці палітычных забастовак.

= Падпісан указ аб назначэньні маскоўскаго мітропаліта Валадзіміра быць пэпербурскім мітрапалітам.

= Зьеднанаму дваранству пазволена зрабіць агульна-расейскій зьезд у Маскве. На зьезьдзі будуць абгаварываць справу зьеднаньня землеўласьнікоў на сельска-гаспадарскім грунце і будзе выраблены статут дваранскаго хаўрусу.

Варшава. У Варшаві, як пішуць газэты, злажыліся арганізаціі вялікарусоў і беларусоў проці украінцоў. У часе сабраньня паліцией было арэштавана каля 20 душ прэдставнікоў вялікарускіх і беларускіх зэмляцтв. У організаціі вялікарусоў і беларусоў увайшло 21 земляцтво. Пасьля арэштаваньня паліція выпусьціла гэтых прэдстаўнікоў земляцтв. Вынік хаўрусу гэтаго зараз аказаўся. Выборы у студэнцкую сталовую адбыліся пад клічэм „далой малоросов і інородцев“. Само сабой ніводзін украінец не пайшоў. Дужа сумна, што беларускае імя ублуталі у гэтую гісторыю. Мы толькі адным сябе можэм пацешыць, што ніводзін сьвядомы беларус ня выступіў бы проці украінцоў, с каторымі мы маем адзінакавую долю. А галасы перакінчыкоў нашых, папсуюць нашай згоды з Украінскім народам.

Рыга. На многа якіх фабрыках і заводах забастоўкі не спыняюцца. Па некатарых фабрыках былі забастоўкі як пратэст проці сьмертных кар у Севастопалі.

= 150 работнікоў Эзэльскай мануфактуры, за прыналежнасць да забастоўкі разлічылі.

Рэвель. 20 лістапада ноччу у шмат каторых друкарскіх работнікоў былі зроблены обыскі. Нічога не знайшлі і не арэштавалі нікога.

Ніжні-Ноугарад. Макароўскае земскаэ сабраньне адмовілося выдаць грошы „падводные“ спраўвіку за паездкі па павеці.

= Гэта ж самае земскае сабраньне прызнала, што у змаганьні с хуліганствам на вёсках ёсць адна толькі рада—гэта асьвета.

Саратоў. На магілі самаўбіўцы, памочніка начальніка саратоўскай катаржнай турмы Архангельскаго, застрэліўся другі памочнік начальніка Федулов. Гэтымі днямі застрэліўся надзірацель гэтай турмы. Кажуць, што усе гэтые самоўбіуства сталіся на грунце служэбных недаразуменьвёў.

Керч. У паліцейскім вучастку застрэліўся гарадавы Анісімов, каторы гэтымі днямі стрэляў у грамаду людзей і пры гэтым раніў аднаго чэлавека. Нябошчык пакінуў запіску: „даровываю вам—даруйце і мне“.

Тыфліс. У Тыфлісі разбіраецца справа камандзэра кубанскай казачай батарэі падпалкоўніка Чумачэнка, абвінавачэнаго у тым, што ён забіў кантралера эссэнтукскаго парка Борсука. У сваім часе мейсцовые газэты каралі за паведомленьні аб гэтым убіустве.

Псков. Арэштавалі земскаго служачаго Наумова і студэнта Контера.

Рэдактар-Выдавец
А. Уласоу.

Извѣстія

бюро

по сельско-хозяйственной механикѣ

Издаетъ Ученый Комитетъ Главнаго Управленія Землеустройства и Земледѣлія.

Годъ изданія IV-й.

Отдѣльные выпуски „Извѣстій“ можно получать изъ Бюро по с-х. механикѣ за 75 к. съ пересылкой. Двойные выпуски 1 р. 50 к. Наложнымъ платежомъ не высылается. Адресъ Бюро С.-Петербургъ, Вас. Остр., 11 линія д. 56/а.

ZIEMIA

tygodnik krajoznawczy illustrowany

Zamieszcza artykuły, illustracje, dotyczące Litwy i Białej-Rusi.

Adres redakcji i Administracji: Warszawa Al. Jerozolimskie 29—1.

Przedpłata rocznie . . . . rb. 6
Półrocznie . . . . 3 r. 50 k
Kwartalnie . . . . 1 r. 65 k

Redaktor Kazmiérz Kulwieć.

СТОЛЯРЪ

Двухнедѣльный иллюстрованный литературно художественный журналъ, посвященный столярному искусству.

Годъ изданія четвертый.

Принимается подписка на 1913 г.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

На годъ . . . . 5 руб.
„ полгода . . . . 2 р. 60 к.
„ 3 мѣсяца . . . . 1 р. 40 к.

Адресъ: С.-Петербургъ. Корпусная ул. 28

„СНІП“.

Виходить разъ на тиждень. Умови передплати: на рік—3 р., півроку—1 р. 75 к., три місяці—1 р. За кордон—4 р., півроку—2 р. **Річні передплатники одержить безплатний додатокъ.**

Адреса: Харків, Конторьска, 21.

Приймаэться передплата на 1912—13 шкільний рік на український педагогическій журнал

„СВІТЛО“

третій рік видання.

Журнал призначаэть ся для семі і школи і виходить раз на місяць (всього 9 книжок, кожна розміромъ од 5 до 6 аркушо Передплата на рік 4 карб. на пів року 2 карб. 50 коп.

Передплата приймаэться в конторі «СВІТЛА» у Киві, В.-Володимирська 93.

Редактор-Видавець **П. ШЕРСТЮК.**

ЕЛКА ПО ПОЧТѢ

Настоящимъ увѣдомляемъ нашихъ покупателей, что по примѣру прошлыхъ лѣтъ мы начали высылку коллекцій украшеній и сюрпризовъ для ёлки.

НАШИ УСЛОВІЯ ИСЛЮЧИТЕЛЬНЫ:

Пересылка въ пред. Европ. Россіи за **счетъ фирмы.**
Отправка коллекцій наложен. платежомъ **безъ задатка.**

Коллекція изъ 106 предм. 1 руб. 90 коп.
Коллекція изъ 155 предм. 2 руб. 50 коп.
Коллекція изъ 218 предм. 3 руб.
Коллекція изъ 316 предм. 5 руб. *съ перес.*
Кол. изъ 409 пр. 8 р., изъ 465 пр. 10 р., изъ 622 пр. 15 р., изъ 772 пр. 20 р., изъ 908 пр. 25 р. съ пересылкой.

Въ интересахъ постоянныхъ покупателей въ этомъ году мы удачно измѣнили содержаніе коллекцій и дополн. ихъ интересн. новинками.

РОЖДЕСТВЕНСКІЙ БАЗАРЪ **И. ГЛАЗУНОВА.**

Москва, Столешниковъ, № 8.

Добросовѣст. и аккуратн. выполн. заказовъ гарантируется. Описаніе коллекцій и каталогъ подарковъ **безплатно.**

JAK TO SIĘ ROBI

Proszę przysłać adres z (7 m. na odpow.) to przyszlemy nasz prospekt wyjaśniający jak zarobić

50-100 rs. i więcej miesięcz

pracując u siebie w domu. Fachow. wykszt. zbyteczne Odlegl. zamieszkan. nie zawadza.

Towarzystwo THOMAS H. WHITTICK-KUNAU i K°.
Petersburg, Newski 40/42.

311

Gwarancja zarobku 50 Rs. miesięcz.

Osoby zasługujące zaufania znajdą na cały rok przez nas gwarantowany zarobek, pracując u siebie w domu. Fachow wykształ zbyteczne. Robotę zrobioną nabywamy. Prospekt na żądanie, załączając 7 k. marke.

TOWARZYSTWO MASZYN DO WIĄZANIA THOMAS H. WHITTICK-KUNAU i Ko.
Petersburg. Newski 40/42 311

Друкарня „Артель Печатнаго Дѣла“, Віленская 25, тэлеф. 199.